

Gramatika kao važan element učenja stranog jezika

Grammar as an important element of foreign language learning

¹ Marija Miščančuk, ² Martina Sobočan

Međimursko veleučilište u Čakovcu, Bana Josipa Jelačića 22a, Čakovec, Hrvatska

e- mail: ¹ mmiscancuk@mev.hr, ² msobocan@mev.hr

Abstract: „*Grammar is the greatest joy in life, don't you find?*” Lemony Snicket

This paper examines the attitude of the students who learn a foreign language as a language of their future profession towards grammar, which is one of the main elements in foreign language acquisition. To what extent are the students interested in learning grammar, whether they find it difficult and how much they learn it outside of regular classes at polytechnic are the questions asked in a questionnaire. The survey analysis shows similarities in the students' thinking. Even though they believe that grammar is important for acquisition of a foreign language they do not pay enough attention to learning it, especially in situations when they do not have to, i.e. outside of class. The survey also requires students to list possible ways of improving the methods of teaching grammar, make it more acceptable and easier to adopt, especially for those who say that it is difficult. Since there are no concrete answers obtained, it is again left to linguistic experts, grammarians and teachers to once again try to deal with this constantly present issue, the final solution for which hasn't been found yet, and probably will not be for quite some time in advance – the question which is the least painful way to acquire grammatical rules and their effective implementation.

Key words: *foreign language, grammar, learning grammar, students*

Sažetak: “*Grammar is the greatest joy in life, don't you find?*” Lemony Snicket

U radu se propituje odnos studenata koji uče strani jezik kao jezik struke prema gramatici, koja predstavlja jedan od glavnih elemenata prilikom usvajanja stranog jezika. U kojoj su mjeri studenti zainteresirani za učenje gramatike, da li im ona predstavlja teškoću i koliko se njome bave izvan redovnih nastavnih sati na veleučilištu, pitanja su koja su postavljena u

provedenoj anketi. Analiza ankete pokazuje sličnost u razmišljanju studenata, koji iako smatraju da je gramatika važna za usvajanje stranog jezika ne poklanjaju dovoljno pažnje njenom učenju, pogotovo ne u situacijama kad to ne moraju, tj. izvan nastave. Anketa također zahtijeva od studenata da navedu moguće načine poboljšanja metoda nastave gramatike, kako bi ona bila prihvatljivija i jednostavnija za usvajanje, pogotovo za one koji navode da im je teška i predstavlja problem, na što ponešto konkretniji odgovori nisu dobiveni, pa je opet ostavljeno jezičnim stručnjacima, gramatičarima i nastavnicima da se još jednom uhvate ukoštac s pitanjem koje se konstantno postavlja i za koje konačno rješenje nije dobiveno, a vjerojatno i neće tako skoro – koji je najbezbolniji način za usvajanje gramatičkih zakona i njihovu učinkovitu primjenu.

Ključne riječi: strani jezik, gramatika, učenje gramatike, studenti

1. Uvod

„Jezik je prva specifična manifestacija čovjeka kao takva – tj. kao bića sposobnog za upoznavanje svijeta i samoga sebe – te je prva i jedina apsolutno općenita forma kojom čovjek raspolaže kako bi fiksirao i objektivirao, dalje od neposrednih dojmova i reakcija, poznavanje svijeta i samog sebe, odnosno cjelokupan sadržaj svijesti“ (Coseriu, 2011. str. 191). Prema tome, jezik čini autonomnu kategoriju i nužna je forma manifestacije „mišljenja“, logičkog, poetskog i praktičnog (Coseriu, 2011.).

Jezik čine dvije osnovne sastavnice, a to su leksička struktura i gramatička struktura. Dok je leksik skup riječi jednoga jezika (<http://www.hrleksikon.info/definicija/leksik.html>), gramatika (grčkog porijekla) se definira kao proučavanje sustava jezika i njegovih zakonitosti, glasovnih osobina sustava i funkcije riječi, njihovih skupova, veza i rečenica (Hrvatski enciklopedijski rječnik, 2002.). Veliki školski leksikon proširuje definiciju i dodaje da gramatika uključuje „opis pravilnosti i nepravilnosti nekog jezika na različitim razinama, fonetskoj, fonološkoj, morfološkoj, tvorbenoj i sintaktičkoj“ i prevodi riječ na hrvatski jezik kao „slovnícu“ (Veliki školski leksikon, 2003.). Obje navedene sastavnice predmet su proučavanja mnogih jezikoslovaca, znanstvenika i praktičara, a ovaj rad se koncentrira na gramatičku sastavnicu u kontekstu učenja i poučavanja gramatike na stručnim studijima Međimurskog veleučilišta u Čakovcu.

Joan Didion, američka književnica i novinarka uspoređuje upotrebu gramatike sa sviranjem klavira po sluhu i kaže: “Grammar is a piano I play by ear” (Didion, Friedman,

1984.), što bi u slobodnom prijevodu značilo da je gramatika nešto instinktivno. S druge strane gramatika je riječ koja se upotrebljava za pravila kojima se ljudi služe pri upotrebi jezika. Ta pravila su nam potrebna i koristimo ih na isti način kao i pravila neke igre (<http://esl.fis.edu/learners/advice/gram.htm>). Možemo se složiti i s jednom i s drugom tvrdnjom, a isto tako u svakoj od njih možemo uočiti nedostatke.

Gramatika je dakle neizostavan dio jezika i pa tako i neizostavan dio učenja stranog jezika, i to na svim razinama; od početničke pa sve do samostalne vrsne razine poznavanja jezika. U konkretnoj situaciji učenja gramatike engleskog jezika na satovima engleskog jezika na stručnom studiju neizostavno se suočavamo s pitanjem koliko je ona važna prilikom upotrebe stranog jezika, a s ciljem što boljeg usvajanja jezika; u kolikoj je mjeri njeno učenje popularno ili omraženo u populaciji studenata. Opće mišljenje je da studenti ne vole učiti gramatiku. Kad ih se pita zašto su upotrijebili određeno glagolsko vrijeme ili određeni prijedlog, najčešće odgovaraju: „zato što mi tako najbolje zvuči“. Koliko će na taj način neka gramatička konstrukcija biti točno upotrebljena vrlo je diskutabilno pa tako, na primjer Andranka i Bogdanić navode da je gramatiku stranog jezika teško usvojiti isključivo intuitivno, već je za to potrebna određena doza poučavanja (Andranka, Bogdanić <http://esl.fis.edu/learners/advice/gram.htm>).

Danas u doba suvremene tehnologije na stranicama elektroničkih medija nailazimo na nebrojeno mnogo raznih tečajeva za učenje jezika – naučite engleski/njemački/talijanski itd. jezik u 10 dana, u mjesec dana, usvojite osnovnu komunikaciju u tjedan dana i sl. Izmišljeno je isto toliko metoda kako bi se pomoglo onima koji žele naučiti jezik, s ili bez gramatike, počevši s gramatikom ili krenuti obrnutim smjerom primjenjujući tzv. *top-down approach* (<http://www.usingenglish.com/glossary/top-down.html>). Međutim, isto je tako diskutabilno koliko su one učinkovite i kakve rezultate donose. Jedan od važnijih ciljeva učenja stranog jezika je razvijanje pozitivnog odnosa prema tom jeziku i njegovoj kulturi te razvijanje motivacije i interesa za učenje. Pravilan pristup učenju gramatike sigurno će doprinijeti postizanju ovog cilja i promijeniti često negativan odnos studenata prema učenju gramatike (Andranka, Bogdanić <http://esl.fis.edu/learners/advice/gram.htm>).

2. Cilj istraživanja

Strani jezik sastavni je dio kurikuluma većine studijskih programa na gotovo svim visokoškolskim institucijama u Republici Hrvatskoj, bilo da su to sveučilišni ili veleučilišni studiji. Nažalost, tendencija u zadnjih nekoliko godina pokazuje smanjivanje satnice stranog

jezika, pa čak i ukidanje kolegija stranog jezika, na pojedinim institucijama. Ovo istraživanje odnosi se prije svega na utvrđivanje mišljenja studenata stručnih studija o važnosti učenja i poučavanja gramatike kao integralnog dijela učenja kako materinjeg, tako i stranog jezika. Vezano uz sve gore navedeno o općem mišljenju o učenju gramatike, istraživanjem se željelo ustanoviti u kojoj mjeri studenti smatraju gramatiku važnom i zanimljivom, odnosno koliko pažnje i vremena posvećuju i odvajaju za njeno učenje. Konačni cilj temeljen na cjelokupnom istraživanju je utvrđivanje sadašnjeg stanja, dobivanje cjelovite slike mišljenja studenata te u konačnici mogućnost unapređenja metoda za poučavanje gramatike za konačno poboljšanje pri postizanju konačnog cilja, tj. što boljeg usvajanja jezičnih struktura i uporabu stranog jezika kao cjeline u stručnom kontekstu, ali u općem stranojezičnom kontekstu.

3. Način provedbe istraživanja

Istraživanje se koncentriralo na važnost gramatike u procesu usvajanja stranog jezika s konačnim ciljem uporabe stručnog jezika u profesionalnim realnim situacijama. Budući da je gramatika dio učenja jezika koji se obično smatra kao dosadna, teška, nerazumljiva i nezanimljiva, što bi se moglo učiniti da postane omiljenija, dostupnija i lakša?

Istraživanje je provedeno na uzorku od 56 studenata prve godine stručnog studija Računarstvo i 42 studenta prve godine stručnog studija Menadžment turizma i sporta na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu; dakle ukupno je obuhvaćeno 98 studenata. Upitnik koji su studenti ispunjavali sastojao se od 4 pitanja s Likertovom skalom od 1 do 5 (<http://www.scribd.com/doc/210936532/likertova-skala>) i 3 pitanja otvorenog tipa, na koje su studenti trebali odgovoriti izražavanjem svog vlastitog mišljenja. Tablice 1 do 5 prikazuju ukupne rezultate provedene ankete, dok grafikoni 1 do 5 prikazuju dobivene rezultate razdvojene prema studijima.

4. Rezultati istraživanja

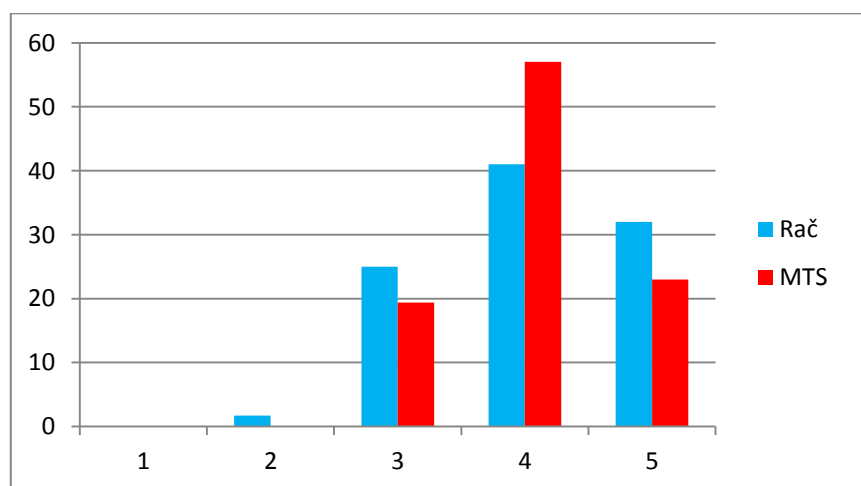
Prema dobivenim podacima koji su prikazani u Tablici 1. vidljivo je da gotovo polovica svih anketiranih studenata smatra da je gramatika važna za učenje stranog jezika na njihovim studijima. Tome možemo dodati i podatak da se na drugom mjestu nalazi mišljenje da je ona izrazito važna. Međutim, vrlo je indikativna činjenica da niti jedan student ne smatra da gramatika nije uopće važna, a tek jedan da nije važna.

Tablica 1. Koliko je po Vašem mišljenju za učenje stranog jezika na stručnim studijima važna gramatika?

OCJENA	BROJ STUDENATA	POSTOTAK
1 - uopće nije važna	0	0
2 - nije važna	1	1,02
3 - niti je važna niti nevažna	22	22,4
4 - važna je	47	47,9
5 - izrazito je važna	28	28,5

Izvor: originalno anketno istraživanje.

Grafički prikaz 1. Pitanje 1 - Koliko je po Vašem mišljenju za učenje stranog jezika na stručnim studijima važna gramatika?

Izvor: originalno anketno istraživanje.

Rezultati dobiveni na pitanje 2: „Da li je učenje gramatike zanimljivo?“ pokazuje vrlo zanimljiv i ujednačen rezultat. Najčešće mišljenje je ono neutralno, pa je učenje gramatike najvećem broju studenata niti previše zanimljivo niti nezanimljivo. Tek nekoliko studenata navodi da im ona nije uopće zanimljiva, sukladno s gotovo istim brojem onih kojima je izrazito zanimljiva. Isto je tako ujednačen omjer mišljenja studenata na oba navedena studija.

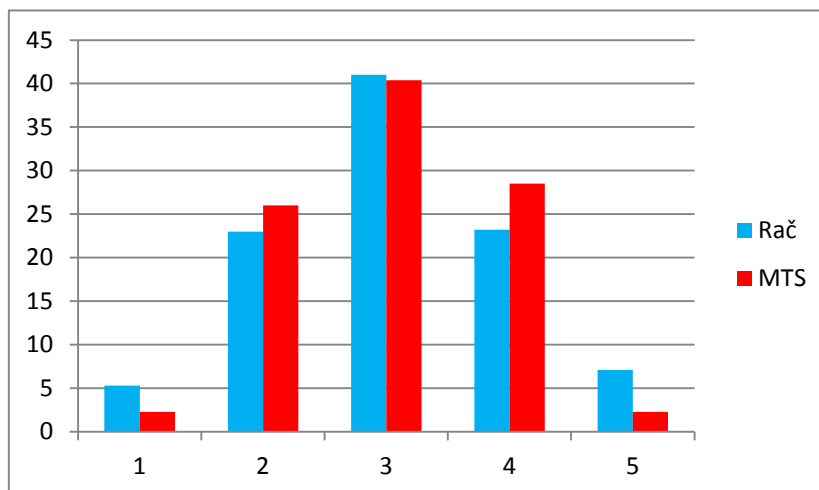
Tablica 2. Da li Vam je učenje gramatike zanimljivo?

OCJENA	BROJ STUDENATA	POSTOTAK
1 - uopće nije zanimljivo	4	4,08
2 - nije zanimljivo	24	24,48
3 - niti je zanimljivo niti nije zanimljivo	40	40,81

4 - zanimljivo je	25	25,51
5 - izrazito je zanimljivo	5	5,10

Izvor: originalno anketno istraživanje.

Grafički prikaz 2. Pitanje 2 - Da li Vam je učenje gramatike zanimljivo?

Izvor: originalno anketno istraživanje.

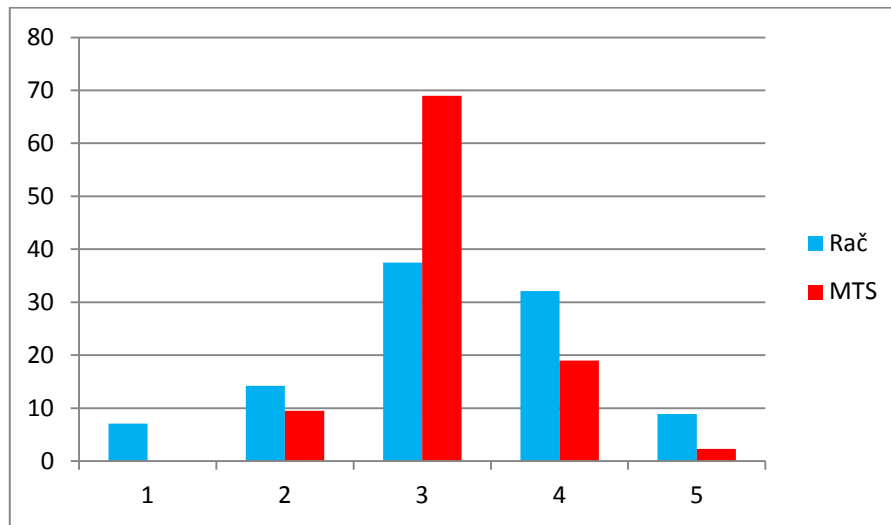
Učenje gramatike jako je teško malom broju studenata i to samo studentima na stručnom studiju Računarstvo. Najvjerojatniji razlog tome je činjenica da se na stručnom studiju Računarstvo na Međimurskom veleučilištu poučava samo engleski jezik, bez obzira na učenje stranog jezika u prethodnom obrazovanju, pa je studentima koji se po prvi puta susreću s formalnim učenjem gramatike ona čini teška. Također, može se uočiti da jedino određen broj studenata ovog smjera smatra da je ona jako teška. S druge strane, uočava se da relativno velik broj studenata smatra učenje gramatike laganim, čak jako laganim, dok najveći broj studenata daje neutralan odgovor („Niti je teško niti lagano“), što donekle ukazuje na određenu ravnodušnost i nezainteresiranost za predmetnu temu.

Tablica 3. Da li Vam je učenje gramatike teško?

OCJENA	BROJ STUDENATA	POSTOTAK
1 - jako je teško	4	4,08
2 - teško je	12	12,24
3 - niti je teško niti lagano	50	51,02
4 - lagano je	26	26,53
5 - izrazito je lagano	6	6,12

Izvor: originalno anketno istraživanje.

Grafički prikaz 3. Pitanje 3 - Da li Vam je učenje gramatike teško?

Izvor: originalno anketno istraživanje.

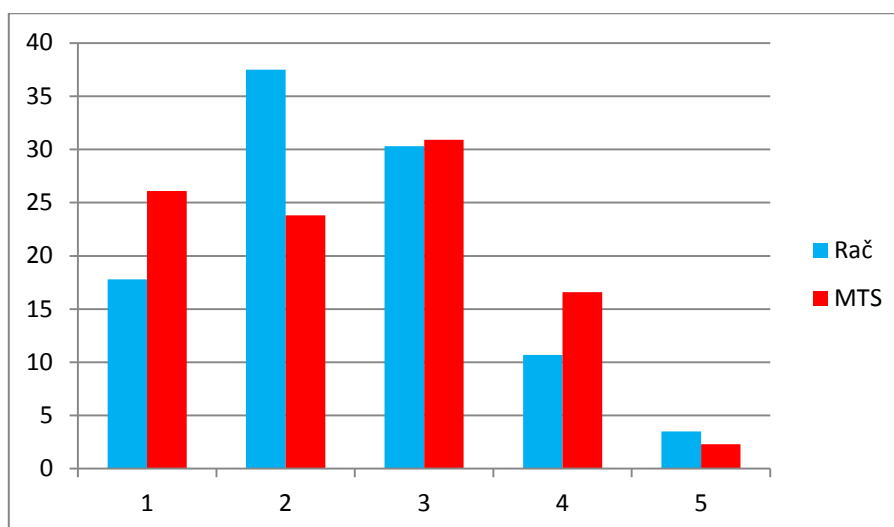
Pretpostavku da studenti ne uče gramatiku samostalno izvan nastave stranog jezika na Veleučilištu anketa je definitivno potvrdila. Većina studenata nikad, vrlo rijetko ili ponekad samostalno vježba gramatiku izvan redovnih nastavnih sati, a tek njih troje od ukupnog broja od 98 studenata prakticira vježbanje gramatike samostalno.

Tablica 4. Da li izvan predavanja/vježbi na kolegiju stranog jezika učite/vježbate gramatiku?

OCJENA	BROJ STUDENATA	POSTOTAK
1 - nikad	21	21,42
2 - vrlo rijetko	31	31,63
3 - ponekad	30	30,61
4 - često	13	13,26
5 - vrlo često	3	3,06

Izvor: originalno anketno istraživanje.

Grafički prikaz 4. Pitanje 4 - Da li izvan predavanja/vježbi na kolegiju stranog jezika učite/vježbate gramatiku?

Izvor: originalno anketno istraživanje.

U drugom dijelu upitnika studenti su odgovarali na tri pitanja otvorenog tipa:

1. Navedite zbog čega smatrate da je gramatika potrebna/nije potrebna (potcrtajte odabrano) za učenje stranog jezika
2. Navedite zbog čega vam je teško/lagano (potcrtajte odabrano) učiti gramatiku
3. Ako vam je gramatika teška/nezanimljiva, navedite način na koji bi gramatika za vas bila prihvatljivija i jednostavnija.

Na pitanje zbog čega smatraju da je gramatika potrebna/nije potrebna 2 studenta odgovaraju da nije potrebna jer „postoje tehnologije ispravljanja gramatičkih greški, a u govoru ne gledamo na gramatiku nego zvučnost“ i „jer je važnije razumjeti jezik, to jest riječi nego gramatiku“. Sedam studenata ne odgovaraju na to pitanje, dok svi ostali, njih 89 smatraju da je potrebna i navode niz razloga. Najčešće navode bolje sporazumijevanje i pravilno izražavanje na engleskom jeziku. Zatim navode važnost učenja gramatike za buduće radno mjesto i karijeru, kako u domaćem okruženju tako i za karijeru u stranoj zemlji. Studenti također smatraju da je učenje gramatike potrebno zbog sve veće važnosti i uporabe engleskog jezika uopće. Nekoliko studenata navodi važnost poznavanja gramatike vezano uz korištenje stručne terminologije, studenti računararstva smatraju da im je potrebna „za sporazumijevanje s kolegama programerima“, a studenti menadžmenta za poslovno dopisivanje. Nekoliko studenata navodi da je „gramatika dio, tj. temelj svakog jezika“, i „osnova za sve ostalo“.

Na pitanje zašto je učenje gramatike teško ili lagano 18 studenata odabire ili jednu ili drugu opciju, ali ne objašnjava zašto. Učenje gramatike je teško, prema mišljenju studenata, jer ima previše pravila, puno glagolskih vremena, teška je i nezanimljiva. „*TEŠKA JE*“, riječi su jednog studenta napisane velikim tiskanim slovima. Određen broj studenata smatra da je nedostatak predznanja iz osnovne i srednje škole uzrok njihovih problema s gramatikom, dok s druge strane oni koji tvrde da im je lagana kažu da je takva stoga „*jer me zanima, dugo učim, nadaren sam, volim jezike, nije komplicirana*“.

Od 98 ispitanika na pitanje o načinu na koji bi im gramatika bila lakša i jednostavnija odgovorilo je 40 ispitanika, dok preostalih 58 nije dalo nikakav odgovor, pa stoga možemo zaključiti da nemaju nikakvu ideju niti prijedlog na koji način poboljšati učenje gramatike, kako bi ona postala zanimljivija i prihvatljivija. Nekoliko njih odgovara da nema načina ili „*ne znam*“. Većina smatra da vježbanje na primjerima iz svakodnevnog života može pomoći, primjeri iz računarstva, elektrotehnike, sporta, dakle iz područja njihovog interesa i budućeg zanimanja, ili konkretnije „*kad bi dobili zadatke na papiru, koje moramo sami riješiti, a kasnije provjeriti i ispraviti*“, „*practice makes everything better*“, „*čitati tekstove i pohvatati gramatiku*“, „*sistematiziranim tablicama*“.

5. Zaključak

Cilj ovog rada i ankete koja je njemu prethodila je unaprijediti stupanj usvojenosti stranog jezika na stručnim studijima Međimurskog veleučilišta u Čakovcu. Budući da je jedan od glavnih elemenata učenja jezika gramatika, važno je ustanoviti stavove studenata prema gramatici. Anketa je pokazala da iako smatraju i znaju da je gramatika važna za njihovo napredovanje u jeziku, nedovoljno ju vježbaju, tj. vježbaju ju tek na obveznim satovima jezika, a izvan toga nikad ili gotovo nikad, iz čega slijedi zaključak da bi uz češće i sustavnije vježbanje i rezultati bili bolji. Također na traženje prijedloga, ideja i novih metoda za poboljšanje i olakšavanje usvajanja gramatičkih struktura, studenti, nažalost, nemaju konkretne odgovore.

Iako postoji nebrojeno mnogo teorija, načina i pokušaja kako najuspješnije i najbezbolnije svladati gramatiku i njena pravila, usudemo se ustvrditi da konačna formula nije pronađena, pa tako i dalje ostaje na onima koji poučavaju smišljati, primjenjivati i testirati nove metode koje bi približile gramatiku svima, u našoj konkretnoj situaciji studentima koji strani jezik žele što bolje usvojiti s ciljem njegove što učinkovitije upotrebe u profesionalnim situacijama.

Literatura

1. Andraka, M.; Bogdanić, S. Ništa kontra gramatike.
<http://esl.fis.edu/learners/advice/gram.htm> (10.3.2015.)
2. Coseriu, E. (2011). Teorija jezika i opća lingvistika. Zagreb, Disput.
3. Didion J.; Friedman E. (1984). Essays & Conversations. Persea Books.
4. Hrvatski enciklopedijski rječnik (2002). Zagreb, Novi Liber.
5. Veliki školski leksikon (2003). Zagreb, Školska knjiga.
6. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=23072> (5.3.2015.)
7. <http://www.hrleksikon.info/definicija/leksik.html> (15.3.2015.)
8. <http://www.scribd.com/doc/210936532/likertova-skala>Likertova-skala#scribd
(25.2.2015.)
9. <http://www.usingenglish.com/glossary/top-down.html> (10.3.2015.)